

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė) ir Artūro Driuko (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **atsakovės V. D.** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. rugsėjo 10 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės L. B. ieškinį atsakovei V. D. dėl turto atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės ir kompensacijos priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių atidalijimą iš bendrosios dalinės nuosavybės, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė L. B. kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė atidalyti jai priklausančias 3/8 dalis transporto priemonės „Volkswagen Sharan“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) priteisiant atsakovei V. D. šį turtą natūra, o ieškovei iš atsakovės priteisiant 590,53 Eur kompensaciją.
3. Ieškovė ieškinyje nurodė, kad, mirus jos tėvui ir atsakovės vyrui, ji paveldėjo 3/8, o atsakovė – 5/8 dalis ginčo transporto priemonės. Kadangi ieškovė gyvena Kijeve, o atsakovė – Elektrėnuose, buvo sutarta, kad transporto priemonę faktiškai administruos atsakovė, tačiau per visą šį laiką ieškovė negavo jokių pajamų iš savo transporto priemonės dalies. Ji ne kartą teiravosi atsakovės apie tai, ar nėra galimybės automobilio parduoti ar išnuomoti, tačiau dalykiško ir konstruktyvaus atsakymo nesulaukdavo. 2019 m. rugpjūčio 9 d. raštu ieškovė paprašė atsakovės atlikti oficialų transporto priemonės įvertinimą ir atsiskaityti. Atsakovė į šį prašymą nereagavo, todėl ieškovė savarankiškai surinko skelbimus dėl transporto priemonės pardavimo. Vidutinė tokios transporto priemonės kaina yra 1574,75 Eur, todėl ieškovei priklausanti dalis įvertintina 590,53 Eur suma. Ieškovei atidalytinas turtas yra nereikalingas, bendras turtas yra transporto priemonė, todėl nustatyti naudojimosi ja tvarką nėra tikslinga, o atidalyti iš bendrosios dalinės nuosavybės natūra nėra įmanoma. Bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teismo posėdyje metu ieškovės atstovas nurodė, kad bendraturčiai bendrą turtą turi valdyti, naudoti ir juo disponuoti bendru sutarimu, todėl atsakovė neturėjo teisės parduoti bendro turto be ieškovės žinios ir sutikimo, o tai padariusi ji atliko neteisėtus veiksmus ir dėl to ginčo automobilio pirkimo pardavimo sutartis yra negaliojanti.
4. Atsakovė su ieškiniu sutiko iš dalies, t. y. sutiko, kad atidalijant turtą (automobilį) iš jos ieškovei būtų priteista 37,50 Eur kompensacija. Nurodė, jog su ieškove niekada nebuvo sudariusios jokio susitarimo, kad transporto priemonę administruos atsakovė. Ieškovė prie automobilio išlaikymo niekada neprisidėjo. Automobilis buvo techniškai netvarkingas, neapdraustas, o remontui buvo būtinos didelės išlaidos, todėl atsakovė nusprendė automobilį parduoti. 2017 m. rugsėjo 12 d. buvo sudaryta transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartis ir ginčo turtas buvo parduotas T. B. už 100 Eur. Ši sutartis yra galiojanti, nenuginčyta ir atspindi realią automobilio kainą; kur automobilis yra šiuo metu, atsakovei nėra žinoma.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2020 m. kovo 26 d. sprendimu ieškinį atmetė.
  - 5.1. Teismas nustatė, kad ieškovė ir atsakovė po palikėjo mirties priėmė palikimą, įskaitant ginčo automobilį. Ieškovė paveldėjo 3/8 dalis automobilio. Mirus palikėjui, automobilis buvo išregistruotas. Privalomoji automobilio techninė apžiūra ir privalomasis civilinės atsakomybės draudimas negalioja, automobilio dalyvavimas viešajame eisme yra draudžiamas. Ieškovė prašė atidalyti sau priklausančią automobilio dalį, priteisiant jai iš atsakovės 590,53 Eur kompensaciją, o atsakovei priteisiant automobilį natūra. Atsakovė nurodė, kad ji automobilį pardavė už 100 Eur, todėl nebėra bendrosios dalinės nuosavybės objekto. Ieškovė nurodė, jog tai, kad ši sutartis nebuvo įregistruota, rodo, kad ji galimai apskritai nebuvo sudaryta.
  - 5.2. Teismas nesutiko su ieškovės argumentu, kad atsakovei kilo pareiga įrodyti transporto priemonės faktinį perleidimą. Ieškovė, teigianti, kad atsakovė automobilio nepardavė ir jis lieka šalių bendrosios dalinės nuosavybės objektu, privalo šias aplinkybes įrodyti. Pirkimo–pardavimo sutarties teisėtumas ir pagrįstumas nėra nuginčytas, ieškovė nereikšė reikalavimo dėl sutarties pripažinimo negaliojančia nei šioje, nei kitoje byloje, todėl teismas transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartį laikė teisėtu ir pakankamu įrodymu byloje.
  - 5.3. Teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju šalių bendrosios dalinės nuosavybės režimas baigėsi, kai buvo sudaryta transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartis, t. y. buvo perleistas ginčo objektas. Kadangi šios bylos dalykas yra atidalijimas iš bendrosios nuosavybės, išnykus bendrosios nuosavybės objektui, ieškovės reikalavimas yra nepagrįstas ir atmestinas. Teismas pažymėjo, kad ieškiniu netenkinimas neatima iš ieškovės teisės reikšti reikalavimą dėl žalos, atsiradusios dėl bendrosios nuosavybės objekto pardavimo be kito savininko sutikimo, atlyginimo priteisimo.
6. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi civilinę bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. rugsėjo 10 d. sprendimu Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. kovo 26 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį

tenkino. Teismas atidalijo ieškovei priklausančias 3/8 dalis transporto priemonės „Volkswagen Sharan“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) priteisė šį turtą natūra atsakovei, o ieškovei iš atsakovės priteisė 590,53 Eur kompensaciją.

6.1. Teismas nustatė, kad byloje nėra ginčo dėl poreikio atidalyti transporto priemonę, atsakovė iš esmės sutiko su tokiu ieškovės reikalavimu. Nors atsakovė teigė, jog ginčo transporto priemonę yra pardavusi ir tai lėmė, kad pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog bendrosios dalinės nuosavybės objektas yra išnykęs, tačiau, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, reikėtų vadovautis proceso ekonomiškumo principu ir atsižvelgti į bylos šalių pozicijas. Kadangi atsakovė neprieštaravo ieškovės siūlomai atidalijimo tvarkai (atsakovė nesutiko tik su kompensacijos dydžiu), yra pagrindas spręsti, jog pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė ieškinį remdamasis formaliais pagrindais ir neišsprendė šalių ginčo iš esmės. Abiem šalims sutinkant su ieškiniu reikalavimu dėl atidalijimo būdo, siekiant užtikrinti teismo proceso koncentruotumą ir ekonomiškumo principus, yra pagrindas šią ieškovės ieškinio dalį tenkinti ir atidalyti ginčo transporto priemonę, priteisiant atsakovei šį turtą natūra, o ieškovei iš atsakovės priteisiant piniginę kompensaciją.

6.2. Teismas vertino, kad atsakovės pateiktos automobilio remonto darbų, kuriuos reikėtų atlikti, sąmatos nepatvirtina, jog šie darbai buvo atlikti. Atsakovės nurodytos automobilio vertės (100 Eur) neįrodo, kad būtų pateikta automobilio pirkimo–pardavimo sutartis, nes joje nėra nurodyta jokių transporto priemonės trūkumų. Ieškovės pozicija dėl to, jog transporto priemonės vertė buvo 1574,75 Eur, yra pagrįsta rašytiniais įrodymais, kurie nėra nuginčyti atsakovės. Atsakovės į bylą pateikti įrodymai nepatvirtina, jog transporto priemonės vertė buvo tik 100 Eur, todėl apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog transporto priemonės vertė buvo 1574,75 Eur. Teismas ieškinį tenkino visiškai ir priteisė ieškovei 590,53 Eur kompensaciją už turėtas 3/8 transporto priemonės dalis.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

7. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. rugsėjo 10 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. kovo 26 d. sprendimą. Netenkinus šio reikalavimo, atsakovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. rugsėjo 10 d. sprendimą ir grąžinti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

7.1. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai taikė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 4.80 straipsnį ir atidalijo ginčo automobilį, nes atidalijimas iš bendrosios nuosavybės galimas tik išlikus nuosavybės teisės objektui. Šiuo atveju automobilis yra parduotas, o ieškovė pirkimo–pardavimo sutarties neginčijo. Atidalydamas daiktą, kuris šalis nebeprisitaiko nuosavybės teise, teismas pažeidė bendruosius protinę, teisingumo ir sąžiningumo principus ([CPK 1.5 straipsnis](#)). Taip pat pažymėtina, kad sprendimai turi būti vykdomi, o šio sprendimo nėra įmanoma įvykdyti (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 18 straipsnis).

7.2. Teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, tačiau šiuo atveju sprendimas buvo priimtas remiantis ne teisinių santykių esme, o tuo, kad šalys nekėlė klausimo dėl teisinio santykių kvalifikavimo. Nors teismas nusprendė vadovautis proceso ekonomiškumo principu ir atsižvelgti į bylos šalių pozicijas, greitesnis bylos išnagrinėjimas negali būti svarbesnis už teisingą jos išnagrinėjimą.

7.3. Apeliacinės instancijos teismas nevisapusiškai ir neobjektyviai išnagrinėjo visas reikšmingas bylos aplinkybes, neišsprendė byloje padarytų išvadų ir faktų prieštaros, darydamas išvadą dėl automobilio vertės rėmėsi tik netiesioginiais ieškovės pateiktais įrodymais (panašių automobilių pardavimo skelbimais, ataskaitomis dėl tokios markės automobilių kainos), nors jie neįrodo konkretaus ginčo automobilio vertės, nepasisakė dėl faktinės automobilio būklės. Teismas didesnę įrodomąją vertę suteikė minėtiems ieškovės pateiktiems netiesioginiams įrodymams, nors atsakovė pateikė tiesioginius su konkrečiu ginčo automobiliu susijusius įrodymus – pirkimo–pardavimo sutartį, viešų registrų duomenis, specialistų išvadą. Pastarųjų įrodymų teismas iš viso nevertino. Be to, atsakovė, teikdama automobilio remonto darbų sąmatą, nesiekė įrodyti, kad ji nurodytus darbus atliko, priešingai, ji įrodinėjo, kad darbų, kuriuos reikėtų atlikti norint eksploatuoti automobilį, kaina yra didesnė už ieškovės nurodytą automobilio vertę. Tokiu būdu teismas pažeidė [CPK](#) 17, 176, 178, 185 straipsnius, 331 straipsnio 4 dalies 3 punkto reikalavimus. Automobilio trūkumų nenurodymas pirkimo–pardavimo sutartyje nereiškia, kad automobilis buvo be trūkumų. Trūkumų (ne)nurodymas turi reikšmę tik pirkėjo ir pardavėjo santykiuose, tačiau ne nustatant daikto realią vertę.

7.4. Teismas, nurodydamas, kad atsakovė nepaneigė ieškovės netiesioginiais įrodymais grindžiamos automobilio vertės, nepagrįstai perkėlė atsakovei įrodinėjimo našta dėl automobilio vertės ir taip pažeidė [CPK](#) 12, 178 straipsnių nuostatas.

7.5. Pirmosios instancijos teismas nesprendė automobilio vertės klausimo, todėl apeliacinės instancijos teismas neturėjo teisės jos nustatyti, o ją nustatęs buvo apribota šalių teisė į apeliaciją ([CPK](#) 327, 329 straipsniai).

8. Atsiliepime į atsakovės kasacinį skundą ieškovė prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

8.1. Atsakovės argumentas, kad turtas negalėjo būti atidalijamas, nes yra išnykusi bendrosios dalinės nuosavybės teisė į daiktą, yra nepagrįstas, nes, net ir išnykus bendrosios nuosavybės objektui, atidalijimas galimas priteisiant kompensaciją pinigais. Atidalijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės nagrinėjamu atveju atitinka ir proceso koncentracijos bei ekonomiškumo, taip pat teisingumo, protinę bei sąžiningumo principus, kadangi abi šalys sutarė tiek dėl atidalijimo, tiek dėl atidalijimo būdo.

8.2. Automobilio pirkimo–pardavimo sutartis prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms ir buvo sudaryta tik dėl akių, neketinant sukurti teisinių pasekmių, todėl ji nesukelia jokių teisinių pasekmių. Tai reiškia, kad bendrosios dalinės nuosavybės režimas išliko. Atsakovė neturėjo teisės be ieškovės žinios ir sutikimo parduoti visą transporto priemonę, kurios dalis priklausė ieškovei, be to, sutartis objektyviai negalėjo būti sudaryta joje numatytais sąlygomis, o tai reiškia, kad ji buvo surašyta šios bylos nagrinėjimo metu turint tikslą suklaidinti bylą nagrinėjančią teismą.

8.3. Nors atsakovė nesutinka su teismo atliktu teisinių santykių kvalifikavimu, ji nenurodo, kaip šie santykiai turėtų būti kvalifikuojami. Atsakovė iš esmės nesutinka tik su tuo, kad teismas rėmėsi aplinkybe, jog tarp šalių nėra ginčo dėl teisinių santykių kvalifikavimo, ir vadovavosi proceso ekonomiškumo principu. Ieškovė mano, kad, net ir sutikus su atsakovės nuomone, esą bendrosios dalinės nuosavybės režimas baigėsi, tai nereiškia, kad šioje byloje ieškovei nebuvo galima priteisti jos prašomos sumos kitu nei ieškovės nurodomu teisiniu pagrindu. Pirmosios instancijos teismo siūlomas dar vienos bylos inicijavimas yra neekonomiškas. Remiantis [CPK 22 straipsnio](#) 1 dalimi, 182 straipsnio 5 punktu bei 187 straipsniu, teismų kompetencijai priskiriami ginčai, o šalių pripažinti faktai yra neįrodinėtini, todėl teismas, matydamas, kad tarp šalių nėra ginčo dėl atidalijimo bei atidalijimo būdo, neturėjo pareigos nuodugnai tirti šį klausimą.

8.4. Atsakovė iš esmės kelia fakto (transporto priemonės vertės) klausimą, kuris negali būti kasacinio nagrinėjimo dalykas. Vertinant pateiktus įrodymus šaltinio patikimumo bei pakankamumo aspektais, vadovaujantis tikimybių pusiausvyros principu, būtent ieškovės nurodoma kaina pripažintina įrodyta.

8.5. Nesutiktina su skundo argumentu, kad teismas, ginčijant ieškovės įrodytą transporto priemonės vertę, perkėlė įrodinėjimo našta

atsakovei, nes teismas ne perkėlė įrodinėjimo pareigą, o pripažino ieškovės pateiktus įrodymus nusveriančiais atsakovės pateiktus dokumentus.

- 8.6. Nesutiktina su atsakovės pozicija, kad apeliacinės instancijos teismas turėjo grąžinti bylos dalį dėl automobilio vertės nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, nes priešingu atveju pažeidžiama atsakovės teisė į teisminę gynybą. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas išsprendė visus byloje pareikštus reikalavimus, todėl nebuvo pagrindo bylą grąžinti nagrinėti iš naujo.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl daikto atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės galimybės, kai atidalijimo objektas perleistas trečiųjų asmenų nuosavybėn

9. Atsakovė kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai taikė [CK 4.80 straipsnį](#) ir atidalijo ginčo automobilį, nes atidalijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės galimas tik išlikus nuosavybės teisės objektui kaip bendrajai daliai bendraturčių nuosavybei. Šiuo atveju automobilis yra parduotas, o ieškovė pirkimo–pardavimo sutarties neginėjo. Teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, tačiau nagrinėjamu atveju sprendimas buvo priimtas remiantis ne teisinių santykių esme, o tuo, kad šalys nekėlė klausimo dėl teisinio santykių kvalifikavimo. Nors teismas nusprendė vadovautis proceso ekonomiskumo principu ir atsižvelgti į bylos šalių pozicijas, greitesnis bylos išnagrinėjimas negali būti svarbesnis už teisingą jos išnagrinėjimą.
10. Ieškovė atsiliepime į kasacinį skundą nurodė, kad, net ir pasibaigus bendraturčių dalinės nuosavybės teisei į tam tikrą objektą, atidalijimas galimas priteisiant kompensaciją pinigais. Atidalijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės nagrinėjamu atveju atitinka proceso koncentracijos bei ekonomiskumo, taip pat teisingumo, protingumo bei sąžiningumo principus, kadangi abi šalys sutarė tiek dėl atidalijimo, tiek dėl atidalijimo būdo. Automobilio pirkimo–pardavimo sutartis prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms ir buvo sudaryta tik dėl akių, neketinant sukurti teisinių pasekmių, todėl ji nesukelia jokių teisinių pasekmių.
11. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad šalių bendrosios dalinės nuosavybės ginčo automobilii režimas baigėsi, kai buvo sudaryta transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartis, t. y. perleistas ginčo objektas, todėl atidalijimas iš bendrosios nuosavybės yra negalimas. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismo nuomone, pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė ieškinį remdamasis formaliais pagrindais ir neišsprendė šalių ginčo iš esmės. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, abiem šalims sutinkant su ieškinio reikalavimu dėl atidalijimo būdo, siekiant užtikrinti teismo proceso koncentruotumą ir ekonomiskumo principus, yra pagrindas atidalyti ginčo transporto priemonę, priteisiant atsakovei šį turtą natūra, o ieškovei iš atsakovės priteisiant piniginę kompensaciją.
12. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstu atsakovės kasacinio skundo argumentą, kad teismas turėjo pareigą tinkamai kvalifikuoti tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, neatsižvelgdamas į šalių sutarimą dėl to, kaip šie santykiai turėtų būti teisiškai kvalifikuojami. Teismų praktikoje nuosekliai laikomasi nuostatos, jog teisinė ginčo šalių santykių kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šiems santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva; proceso įstatymai nereikalauja, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų įstatymus, kuriais grindžia savo reikalavimus, t. y. teisiškai kvalifikuotų ginčą. Nepaisant to, ar besikreipiančio teisminės gynybos asmens procesiniame dokumente nurodytas ginčo teisinis kvalifikavimas ir ar jis nurodytas teisingai, tik bylą nagrinėjantis teismas sprendžia, koks įstatymas turi būti taikomas. Byloje taikytinų teisės normų nustatymas, jų turinio išaiškinimas ir teisinis santykių kvalifikavimas priklauso teismo kompetencijai; šalių pateiktas teisės aiškinimas teismo, nagrinėjančio bylą, nesaisto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugsėjo 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-475-684/2015](#)). Taigi, bylą nagrinėję teismai *ex officio* (pagal pareigas) turėjo spręsti, ar yra galimas taikyti tretiesiems asmenims jau perleisto automobilio atidalijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės, kaip vienas iš įpėdinio pažeistų teisių gynimo būdų, nepaisydami to, kad atsakovė neprieštaravo ieškovės reikalavimui buvusių bendraturčių automobilį atidalyti.
13. [CK 4.72 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad bendrosios nuosavybės teisė yra dviejų ar kelių savininkų teisė valdyti, naudoti jiems priklausančių nuosavybės teisės objektą bei juo disponuoti. Bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojamas ir disponuojama bendraturčių sutarimu ([CK 4.75 straipsnio](#) 1 dalis). Kiekvienas bendraturtis turi teisę reikalauti atidalyti jo dalį iš bendrosios dalinės nuosavybės ([CK 4.80 straipsnio](#) 1 dalis). [CK 4.80 straipsnio](#) prasme atidalijimas reiškia daikto teisinio režimo ir bendraturčio statuso pasikeitimus. Nuosavybės teisių tokiu būdu įgyvendinimas reiškia, kad atidalijamo bendraturčio atžvilgiu pasibaigia bendroji dalinė nuosavybė su kitu (kitais) bendraturčiais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-32-701/2021](#)).
14. Sutiktina su pirmosios instancijos teismo ir atsakovės kasacinio skundo argumentais, kad atidalijimas iš bendrosios nuosavybės galimas tik nuosavybės teisės objektui išlikus kaip bendrajai daliai bendraturčių nuosavybei, t. y. atidalyti galima tik tą daiktą, kuris šalims priklauso bendrosios dalinės nuosavybės teise.
15. Nuosavybės teisę į daiktą šalys įgyja pagal sandorius, paveldėjimu, pagaminant naują daiktą ir kitais įstatymo nustatytais pagrindais ([CK 4.47 straipsnis](#)). Mirus ieškovės tėvui ir atsakovės vyrui, ieškovė paveldėjo 3/8 transporto priemonės dalis, o kitos 5/8 šio daikto dalys nuosavybės teisės liudijimo ir paveldėjimo teisės pagal įstatymą liudijimo pagrindu priklauso nuosavybės teise atsakovei. Ieškovei teisme pareikšus reikalavimą dėl turto atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės paaiškėjo, kad atsakovė pirkimo–pardavimo sutartimi ginčo turtą perleido trečiajam asmeniui.
16. [CK 6.305 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad pirkimo–pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą). Sudarius tokį sandorį, pirkėjas nuosavybės teisę į daiktą perima, o pardavėjas atitinkamai perduoda, t. y. ši teisė perleidžiama vieno asmens kitam. Daikto (turto) įgijėjas nuosavybės teisę į daiktus (turtą) įgyja nuo jų perdavimo momento, jeigu įstatymai ar sutartis nenustato ko kita ([CK 4.49 straipsnio](#) 1 dalis). Daikto perdavimu sudaroma galimybė įgijėjui naudotis perduotu daiktu pagal paskirtį, atsižvelgiant į daikto būklę ir teisinį statusą ([CK 4.50 straipsnio](#) 1 dalis). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išaiškinta, kad bendroji taisyklė, jog nuosavybės teisę į daiktą pereina nuo daikto perdavimo momento, netaikoma tik kai yra šalių susitarimas dėl nuosavybės teisės perėjimo momento (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-504-687/2017](#), 32 punktas). Nors asmenys, sudarę automobilio pirkimo–pardavimo sandorį, kartu ar atskirai privalo kreiptis į viešųjų duomenų registrą dėl automobilio duomenų keitimo, tačiau tai nereškia, kad, tokių duomenų nustatytais terminais nepakeitus, šalių sudaryta transporto priemonės pirkimo–pardavimo negalės būti laikoma automobilio savininko pasikeitimo faktą patvirtinančiu įrodymu. Savininkai pasikeičia jų tarpusavio sudarytos sutarties, bet ne registracijos pagrindu. Nuosavybės teisės įgijimo pagrindas yra automobilio pirkimo–pardavimo sutartis ([CK 4.47 straipsnio](#) 1 punktą, 6.305 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų

skyriaus 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-495/2010](#)).

17. Teismai byloje nustatė, kad 2017 m. rugsėjo 12 d. sudaryta transporto priemonės „Volkswagen Sharan“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) pirkimo–pardavimo sutartimi atsakovė ginčo automobilį pardavė ir perdavė T. B., šis nuo daikto perdavimo momento tapo jo savininku, nes pirkimo–pardavimo sutartyje nenurodytas kitoks nuosavybės teisės į daiktą perėjimo momentas.
18. Byloje ieškovė kelia 2017 m. rugsėjo 12 d. atsakovės ir T. B. sudarytos transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutarties galiojimo klausimą, nes atsakovė pardavė ir sau nepriklausančią ginčo automobilio dalį. Pirkimo–pardavimo sutartis, pagal kurią pardavėjas parduoda jam nepriklausantį daiktą nebūdamas daikto savininko įgaliotas ar neturėdamas tam teisės pagal įstatymus, gali būti pripažinta negaliojančia pagal daikto savininko, valdytojo arba pirkėjo ieškinį ([CK 6.307 straipsnio](#) 1 dalis). Ieškovė tokio ieškinio nereiškė, teigdama, kad teismas turi pareigą *ex officio* pasisakyti dėl sutarties pripažinimo niekine ir negaliojančia dėl jos prieštaravimo imperatyvioms įstatymo normoms.
19. *Ex officio* teismas niekinio sandorio ar akto teisinės pasekmės taiko tik tuomet, kai nagrinėjant bylą pagrindas pripažinti sandorį ar aktą niekiniu yra akivaizdus. Bylos nagrinėjimo teisme, įrodymų vertinimo ir įrodinėjimo ribas nulemia ieškinio pagrindas ir dalykas. Todėl tuo atveju, kai sandoris nėra akivaizdžiai niekinis, teismas imtis nagrinėti ir spręsti proceso šalių ginčą dėl aplinkybių, suponuojančių kokio nors sandorio ar akto negaliojimą, bei tirti su tuo susijusius įrodymus gali tik esant šalies reikalavimui pripažinti tokį sandorį ar aktą negaliojančiu, pareikštam ieškinio ar priešieškinio forma. Jeigu teismas, nesant šalies ieškinio reikalavimo pripažinti sandorį ar aktą negaliojančiu, imtųsi savo iniciatyva nagrinėti ir spręsti sandorio ar akto, kuris nėra akivaizdžiai niekinis, negaliojimo klausimą, tirti su tuo susijusius įrodymus, būtų pažeidžiami civilinio proceso dispozityvumo ir rungimosi principai??? (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-8-313/2021, 36 punktas). Bylą išnagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nusprendė, kad automobilio pirkimo–pardavimo sutartis nėra akivaizdžiai negaliojanti, todėl teismas mainetūrėjo pareigos *ex officio* pasisakyti dėl jos galiojimo. Priešingu atveju su sandorio galiojimu susijusios aplinkybės taptų įrodinėjimo dalyku byloje, nors ieškovė reikalavimo pripažinti automobilio pirkimo–pardavimo sutartį negaliojančia nepareiškė, o savo ieškiniu siekė gauti kompensaciją pinigais už jai priklausiusią transporto priemonės dalį.
20. Remdamasi teismų nustatytais bylos aplinkybėmis, nurodytomis teisės nuostatomis bei jų aiškinimu kasacinio teismo praktikoje, teisėjų kolegija konstatuoja, kad, esant galiojančiai pirkimo–pardavimo sutarčiai, kuria vienas įpėdinių bendrąja daline nuosavybės teise įpėdiniams priklausanti paveldėta daiktą perdėjo kito asmens nuosavybėn, kitas įpėdinis negali savo pažeistų teisių ginti remdamasis [CK 4.80 straipsnyje](#) įtvirtintu teisių gynimo būdu, reikalaujamas atidalyti turtą iš bendrosios dalinės nuosavybės, įskaitant ir reikalavimą gauti kompensaciją pinigais. Tokiu atveju nėra išlikusio įpėdinių bendrosios dalinės nuosavybės teisės objekto, kuris atitektų nuosavybėn buvusiam bendraturčiui, iš kurio priteisiama pinigine kompensacija kitam bendrosios dalinės nuosavybės teisės dalyviui.
21. Teisėjų kolegija sprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas, atidalydamas šalims nuosavybės teise nepriklausantį daiktą, netinkamai taikė atidalijimą iš bendrosios nuosavybės reglamentuojančias teisės normas.

Dėl tarp šalių susiklosčiusių faktinių santykių teisinio kvalifikavimo

22. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teisminio nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga; teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytą ribą. Taigi teisminio nagrinėjimo dalykas nustatomas atsižvelgiant į pareikšto ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą, taip pat į atsakovo atskirtimų pagrindą nurodytas aplinkybes. [CPK 135 straipsnio](#) 1 dalyje, reglamentuojančioje ieškinio turinio reikalavimus, be kita ko, nustatyta, kad ieškinyje turi būti nurodoma: aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškinio pagrindas), ir ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas) ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 2, 4 punktai), be to, ieškinyje turi būti nurodyti įrodymai, patvirtinantys ieškovo išdėstytas aplinkybes ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas, 2 dalis).
23. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas ir taikydamas šias teisės normas, yra nurodęs, kad ieškinio dalykas – tai materialusis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent ieškinio dalyko (ir pagrindo) tinkamas suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teisminio nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatytu ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Ieškinio pagrindas – tai faktinės aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo materialųjį teisinį reikalavimą, t. y. ieškinio dalyką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-403/2021](#), 19 punktas).
24. Kaip minėta, teisinė ginčo kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šalių faktiniams santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Teisėjų kolegija pažymi, kad teisinė kvalifikacija nėra savitikslių, neskiarta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifikuoti teisinius santykius tam, kad ginčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teisės normas. Netgi tais atvejais, kai teismas, sprenddamas ginčą pagal nustatytas byloje faktines aplinkybes, nurodo teisinius argumentus ar taiko teisės normas, kuriomis nesiremia šalys, tai nėra ieškinio pagrindo keitimas. Teisinės kvalifikacijos tikslas – nustatyti, kokie teisiniai santykiai sieja ginčo šalis, ir, atitinkamai pritaikius šiuos santykius reglamentuojančias teisės normas, išspręsti ginčą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-46-687/2020](#), 56 punktas).
25. Nagrinėjamu atveju ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriame ieškinio dalyką suformulavo kaip reikalavimą atidalyti ieškovei priklausančias 3/8 dalis transporto priemonės, priteisiant atsakovei šį turtą natūra, o ieškovei iš atsakovės priteisiant 590,53 Eur kompensaciją. Kaip minėta, ginčo transporto priemonės atidalijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės byloje nustatytoje situacijoje, kai bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas jau yra perleistas kitam asmeniui nuosavybėn, nėra galimas. Taip pat negalima materialiojo teisinio ginčo išspręsti remiantis proceso teisės principais, todėl apeliacinės instancijos teismo argumentai, kad atidalijimas ir kompensacijos priteisimas yra galimi siekiant užtikrinti teismo proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo principus, taip pat yra nepagrįsti.
26. Kaip faktinį ieškinio pagrindą ieškovė nurodė šias esmines aplinkybes: kad negavo iš savo transporto priemonės dalies jokių pajamų, nors ne kartą teiravosi atsakovės ir jos sūnaus apie tai, ar nėra galimybės transporto priemonės parduoti ar išnuomoti; ieškovė prašiusi atsakovės atlikti oficialų transporto priemonės įvertinimą ir atsiskaityti; atsakovei su atsiliepimu į ieškinį pateikus ginčo automobilio pirkimo–pardavimo sutartį, ieškovės atstovas teismo posėdyje nurodė, kad bendraturčiai bendrą turtą turi valdyti, naudoti ir juo disponuoti bendru sutarimu, todėl atsakovė neturėjo teisės parduoti bendro turto be ieškovės žinios ir sutikimo, o tai padariusi ji atliko neteisėtus veiksmus; nors ir nepagrįstai remdamasi turto atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės institutu, ieškovė kaip ieškinio dalyką suformulavo prašymą priteisti jai automobilio dalies vertę pinigais. Atsakovė atsiliepime į ieškinį sutiko išmokėti ieškovei už jai priklausančias automobilio dalis kompensaciją, tačiau nesutiko su ieškovės pateiktu automobilio įvertinimu ir prašomos priteisti kompensacijos dydžiu.
27. Apeliaciniame skunde ieškovė taip pat įrodinėjo, kad atsakovė neturėjo teisės be ieškovės žinios ir sutikimo parduoti visą transporto priemonę, kurios dalis nuosavybės teise priklausė ieškovei, o susiklosčius tokiai faktinei situacijai, pirmosios instancijos teismas turėjo

kvalifikuoti šalių teisinius santykius ir priteisti ieškovės prašomą sumą kitu teisiniu pagrindu, nes šalių argumentacija teismų nesaisto.

28. Taigi, iš ieškovės pozicijos tiek pirmosios instancijos teisme, tiek ir kitose civilinio proceso stadijose matyti, kad tikrasis ieškovės pareikšto ieškinio tikslas, t. y. tai, kokio materialiojo teisinio rezultato ji siekia, yra gauti kompensaciją už atsakovės atliktus neteisėtus veiksmus – automobilio pardavinimą be ieškovės žinios ir sutikimo. Abiejų instancijų teismai sprendimuose nustatė esmines aplinkybes, kurios sudarė ieškinio bei atsiliepimo į ieškinį faktinį pagrindą, kad turto paveldėjimo pagrindu ieškovė tapo ginčo automobilio bendraturte, automobilis yra parduotas, jis parduotas be ieškovės, kaip daikto bendraturtės, sutikimo, taip pat kad atsakovė pripažįsta transporto priemonės pardavimo be bendraturtės sutikimo faktą. Tokiu atveju teismai, atsižvelgdami į ieškovės suformuluotą faktinį ieškinio pagrindą bei kvalifikuodami šalių teisinius santykius, nustatę pirmiau nurodytas faktines bylos aplinkybes, turėjo spręsti, ar yra pagrindas atsakovei taikyti civilinę deliktinę atsakomybę ir priteisti iš jos ieškovei žalos atlyginimą, atitinkantį be bendraturčio sutikimo perleistos transporto priemonės dalies vertę.
29. Civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, teisinis santykis, kurio viena šalis – žalą patyręs asmuo – turi teisę reikalauti, kad kita šalis – atsakingas už žalą asmuo – atlygintų neteisėtais veiksmais padarytą žalą ar sumokėtų netesybas ([CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalis).
30. Pagal [CK 6.246](#) straipsnį civilinė atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas), arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. [CK 6.263](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarytų kitam asmeniui žalos. Žalą, padarytą asmeniui, turtui, o įstatymų nustatytais atvejais – ir neturtinę žalą privalo visiškai atlyginti atsakingas asmuo ([CK 6.263](#) straipsnio 2 dalis).
31. Deliktinė atsakomybė taikoma, kai įrodomos visos deliktinės atsakomybės sąlygos: neteisėti veiksmai, žala, priežastinis ryšys ir kaltė, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta atsakomybė be kaltės ([CK 6.246–6.249](#) straipsniai).
32. Nagrinėjamu atveju teismai nustatė, kad bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančią turtą (automobilį „Volkswagen Sharan“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) atsakovė pardavė trečiajam asmeniui, neturėdama automobilio bendraturtės (ieškovės) sutikimo. Aplinkybė, kad automobilį pardavė be ieškovės sutikimo, pripažįsta ir pati atsakovė.
33. Įstatymas įpareigoja, kad bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojama ir disponuojama bendraturčių sutarimu ([CK 4.75 straipsnio](#) 1 dalis). Taigi, perleisdama kito asmens nuosavybės bendrą turtą nesant bendraturtės susitarimo dėl tokio sandorio sudarymo, atsakovė atliko įstatymo draudžiamus, neteisėtus veiksmus, kuriais padarė ieškovei žalos – ši neteko turto.
34. Žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Jeigu nuostolių dydžio šalis negali tiksliai įrodyti, jų dydį nustato teismas ([CK 6.249 straipsnio](#) 1 dalis). Priteisdamas žalos atlyginimą, teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, įpareigoja atsakingą už žalą asmenį atlyginti ją natūra arba visiškai atlyginti padarytus nuostolius ([CK 6.281 straipsnio](#) 1 dalis). Ieškovė reikalavo jai kompensuoti netektos daikto dalies vertę pinigais, t. y. ji prašė atlyginti dėl neteisėto jos turto perdavimo patirtus nuostolius. Taikyti kitą žalos atlyginimo būdą (atlyginti žalą natūra) nėra galimybės, nes šalių bendrosios dalinės nuosavybės teise valdytas turtas yra perleistas kito asmens nuosavybėn.
35. Akivaizdu, kad egzistuoja priežastinis ryšys tarp nurodytų atsakovės atliktų neteisėtų veiksmų ir ieškovei padarytos žalos, nes, atsakovei nesudarius automobilio pirkimo–pardavimo sutarties, ieškovė nebūtų praradusi turėtos nuosavybės teisės į turtą. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovė turi teisę į nuostolių atlyginimą netekus turto dėl neteisėtų kitos bendraturtės (atsakovės) veiksmų.

Dėl ieškovės patirtų nuostolių dydžio

36. Kasaciniame skunde atsakovė nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nevisapusiškai ir neobjektyviai išnagrinėjo visas reikšmingas bylos aplinkybes, neišsprendė byloje padarytų išvadų ir faktų prieštaros, darydamas išvadas dėl automobilio vertės rėmėsi tik netiesioginiais ieškovės pateiktais įrodymais (panašių automobilių pardavimo skelbimais, ataskaitomis dėl tokios markės automobilių kainos), nors jie neįrodo konkretaus ginčo automobilio vertės, nepasisakė dėl faktinės automobilio būklės. Teismas didesnę įrodomąją vertę suteikė minėtiems ieškovės pateiktiems netiesioginiams įrodymams, nors atsakovė pateikė tiesioginius (su konkrečiu ginčo automobilio) susijusius įrodymus – pirkimo–pardavimo sutartį, viešų registrų duomenis, specialistų išvadą; pastarųjų įrodymų teismas iš viso nevertino. Be to, atsakovė, teikdama automobilio remonto darbų sąmatą, nesiekė įrodyti, kad ji nurodytus darbus atliko, priešingai, ji įrodinėjo, kad darbų, kuriuos reikėtų atlikti norint eksploatuoti automobilį, kaina yra didesnė už ieškovės nurodytą automobilio vertę. Tokiu būdu teismas pažeidė [CPK 17, 176, 178, 185](#) straipsnius, 331 straipsnio 4 dalies 3 punktą. Taip pat pažymėtina, kad automobilio trūkumų nenurodymas pirkimo–pardavimo sutartyje nereiškia, kad automobilis buvo be trūkumų. Trūkumų (ne)nurodymas turi reikšmę tik pirkėjo ir pardavėjo santykiuose, tačiau ne nustatant daikto realią vertę. Teismas, nurodydamas, kad atsakovė nepaneigė ieškovės netiesioginiais įrodymais grindžiamos automobilio vertės, nepagrįstai perkėlė atsakovei įrodinėjimo našta dėl automobilio vertės ir taip pažeidė [CPK 12, 178](#) straipsnius. Pirmosios instancijos teismas nesprendė automobilio vertės klausimo, todėl apeliacinės instancijos teismas neturėjo teisės jos nustatyti, o ją nustatius buvo apribota šalių teisė į apeliaciją ([CPK 327, 329](#) straipsniai).
37. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi nuoseklios pozicijos, kad pagrindinis bet kurios instancijos teismo tikslas yra teisingas bylos išnagrinėjimas, siekiant nustatyti materialią tiesą byloje. Teismo pareiga – ištirti visas bylai reikšmingas aplinkybes ir priimti teisingą sprendimą. Apeliacinės instancijos teismas, būdamas kompetentingas spręsti byloje tiek fakto, tiek teisės klausimus, turi pats ištaisyti pirmosios instancijos teisme bylos nagrinėjimo metu padarytus pažeidimus – pašalinti tiek bylos faktinių aplinkybių nustatymo klaidas, tiek nustatytus materialiosios ir proceso teisės normų taikymo ir aiškinimo trūkumus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-74-421/2015](#); 2016 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-217-690/2016](#)). Remdamasi šia nuosekliai formuojama kasacinio teismo praktika, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamos bylos atveju pirmosios instancijos teismui nenustačius automobilio vertės, apeliacinės instancijos teismas galėjo ir turėjo spręsti šį klausimą ir šią faktinę aplinkybę nustatyti. Bendro šalių turto (ginčo automobilio) vertės klausimą kėlė bei įrodymus pirmosios instancijos teisme teikė abi šalys, apeliaciniame skunde ieškovė nurodė tiek argumentus, susijusius su pirmosios instancijos teismo sprendimo atmetimi ieškinį pagrįstumu, tiek ir argumentus dėl automobilio vertės ir prašomos priteisti kompensacijos dydžio.
38. Įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą civiliniame procese reglamentuoja [CPK 176–185](#) straipsniai. Kasacinio teismo praktika įrodymų tyrimo ir vertinimo klausimais yra išplėtotą ir nuosekli.
39. Įrodinėti turinčias reikšmės civilinėje byloje aplinkybes (įrodinėjimo dalyką) yra šalių ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų teisė ir pareiga. Pagal bendrąją įrodinėjimo pareigos taisyklę kiekviena šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis remiasi ([CPK 178 straipsnis](#)). Įrodinėjimo pareigą galima apibrėžti kaip būtinybę šaliai įrodyti aplinkybes, kurių nenustačius jai gali atsirasti neigiamų padarinių. Yra skiriami du įrodinėjimo pareigos aspektai. Pirmas, įrodinėjimo pareiga reiškia šalies pareigą nurodyti tam tikrus faktus arba teigti juos esant, antras – pateikti įrodymus, patvirtinančius jos nurodytus faktus. Šaliai neįrodžius aplinkybių, kuriomis ji remiasi, teismas gali pripažinti jas neįrodytomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-344-701/2020, 23 punktą).

40. Civiliniame procese vyraujantis rungimosi principas ([CPK 12 straipsnis](#)), be kita ko, suteikia teisę (kartu – procesinę pareigą) šalims ne tik įrodinėti aplinkybes, kuriomis jos remiasi kaip savo reikalavimų ar atsikirtimų pagrindą, bet ir teikti įrodymus, paneigiančius kitos šalies įrodinėjamas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-28-701/2020, 59 punktas).
41. [CPK 185 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad teismas įvertina byloje esančius įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais.
42. Įrodymų vertinimas turi būti grindžiamas įrodymų lygybės principu, laikantis nuostatos, kad visi įrodymai turi vienokią ar kitokią įrodomąją vertę ir kad nė vieno negalima nemotyvuotai atmesti ar laikyti svaresniu, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis. Teismas suteikia didesnę įrodomąją galią tam įrodymui, kuris suponuoja didesnę vieno ar kito fakto buvimo ar nebuvimo tikimybę. Be to, vertindamas konkrečioje byloje surinktus faktinius duomenis, teismas privalo vadovautis ir teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais ([CPK 3 straipsnio](#) 7 dalis). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą. Teismų išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodymų turi būti logiškai pagrįstos bylos duomenimis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-200-219/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).
43. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokie išvada padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą; dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju; kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą išspręsti, t. y. atsakyti į klausimą, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą nereikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121-421/2019](#), 40 punktas; 2017 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-33-684/2017, 28 punktas).
44. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas vertino, kad atsakovės pateiktos automobilio remonto darbų, kuriuos reikėtų atlikti, sąmatos nepatvirtina, jog šie darbai buvo atlikti. Teisėjų kolegija pritaria atsakovės argumentui, kad pateiktos sąmatos gali įrodyti aplinkybę, jog normaliam automobilio eksploatavimui yra reikalinga atlikti sąmatoje nurodytus darbus, ir tam nėra reikalinga šiuos darbus faktiškai atlikti, nes tai galėtų iš esmės pakeisti automobilio vertę, arba gali būti neracionalu atsižvelgiant į automobilio amžių, būklę, savininko poreikius ir kitas aplinkybes. Tačiau nesutiktina, kad, neatlikus sąmatoje nurodytų darbų, ginčo automobilis iš esmės buvo bevertis. Todėl šis įrodymas, priešingai nei teigia atsakovė, neįrodo realios automobilio vertės, jis turėjo būti vertinamas visų įrodymų kontekste, o tai apeliacinės instancijos teismas ir atliko.
45. Atsakovės nurodytos automobilio vertės (100 Eur) taip pat tiesiogiai neįrodo į bylą pateikta automobilio pirkimo–pardavimo sutartis. Sutiktina su kasacinio skundo argumentu, kad automobilio trūkumų nurodymas yra svarbiausias pirkėjo ir pardavėjo santykiuose, tačiau jų nenurodžius atsakovė negali tikėtis ir to, kad santykiuose su kitais asmenimis (ne pirkimo–pardavimo sutarties šalimis) sutartimi pagrįstą žemą parduodamo automobilio vertę. Teisėjų kolegija taip pat pažymi, kad nurodoma sutartyje daikto pardavimo kaina ne visada yra lygi jo vertei.
46. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė kreipėsi į atsakovę dėl transporto priemonės vertinimo atlikimo, tačiau atsakovė jo neatliko. Tai rodo atsakovės bendradarbiavimo stoką. Todėl nesutiktina su kasacinio skundo argumentu, kad teismas nevertino faktinės automobilio būklės, nes būtent dėl atsakovės veiksmų, nebendradarbiavimo su ieškove, tikslios automobilio faktinės būklės nustatymas buvo ap sunkintas.
47. Teisėjų kolegija sprendžia, kad, skirtingai nei teigiama kasaciniame skunde, apeliacinės instancijos teismas, nustatydamas automobilio vertę, vertino abiejų šalių pateiktus įrodymus ir nusprendė, kad ieškovės pozicija dėl to, jog transporto priemonės vertė buvo 1574,75 Eur, yra pagrįsta rašytiniais įrodymais, kurie nėra nuginčyti atsakovės pateiktais įrodymais. Skundo argumentas, kad įrodymai buvo vertinami nevisapusiškai ir neobjektyviai, yra deklaratyvus. Sutiktina su atsiliepimo į kasacinį skundą teiginiu, jog nepagrįstas yra atsakovės argumentas, kad jai buvo perkelta įrodinėjimo našta. Teismas ne perkėlė atsakovei įrodinėjimo pareigą, o pripažino ieškovės pateiktus įrodymus nusveriančiais atsakovės pateiktus įrodymus. Todėl teisėjų kolegija sprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas teisingai, nepažeisdamas įrodymų vertinimo taisyklių, nustatė ginčo automobilio vertę ir atitinkamai ieškovei priteistinių iš atsakovės nuostolių atlyginimo dydį, savo išvadas dėl įrodymų automobilio vertės klausimu vertinimo apeliacinės instancijos teismas tinkamai argumentavo.

Dėl bylos procesinės baigties

48. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius pagal ieškovės suformuluotą faktinį ieškinio pagrindą ir be teisinio pagrindo taikė atidailijimą iš bendrosios dalinės nuosavybės reglamentuojančias teisės normas. Tačiau apeliacinės instancijos teismas materialiąja teisine (teismo proceso sprendimo rezultato) prasme ginčą išsprendė teisingai, pagrįstai tenkindamas ieškovės reikalavimą priteisti jai, kaip automobilio buvusiai bendraturtei, 590,53 Eur – 3/8 automobilio dalių vertę – iš atsakovės. Todėl yra pagrindas apeliacinės instancijos teismo nutartį pakeisti: panaikinti nutarties dalį, kuria nutarta atidalyti ieškovei priklausančias 3/8 dalis transporto priemonės ir priteisti šį turimą natūra atsakovei, o kitą nutarties dalį palikti nepakeistą ([CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas](#), 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 3 ir 4 dalys).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo

49. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
50. Ieškovė prašo priteisti iš atsakovės 1000 Eur išlaidų advokato pagalbai, patirtų rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginimą ir pateikė šias išlaidas patvirtinančius dokumentus, todėl ši suma priteistina ieškovei iš atsakovės. Ieškovės prašomų priteisti išlaidų dydis neviršija Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), 7 ir 8.14 punktuose nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokesčio dydžio.

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. rugsėjo 10 d. sprendimą pakeisti ir jo rezoliucinę dalį išdėstyti taip:

„Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. kovo 26 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą.
Ieškinį tenkinti.

Priteisti ieškovei L. B. ((duomenys neskelbtini)) iš atsakovės V. D. (a. k. (duomenys neskelbtini) 590,53 (penkis šimtus devyniasdešimt Eur 53 ct) Eur nuostolių atlyginimo.

Priteisti ieškovei L. B. iš atsakovės V. D. 515 (penkis šimtus penkiolika) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.

Priteisti valstybei iš atsakovės V. D. 7,08 Eur (septynis Eur 8 ct) bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.

Priteisti ieškovei L. B. iš atsakovės V. D. 1015 (vieną tūkstantį penkiolika) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.“

Priteisti ieškovei L. B. ((duomenys neskelbtini)) iš atsakovės V. D. (a. k. (duomenys neskelbtini) 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Danguolė Bublienė

Artūras Driukas